

І.П. Босак, О.І. Гузела
Українська академія друкарства

ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО РИЗИКУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто суть економічного ризику, його оцінювання та управління ним.

In the article considered essence of economic risk, his evaluation and management.

Постановка проблеми. Мінливість сучасного ринкового середовища під дією зовнішніх та внутрішніх факторів вносить у діяльності суб'єктів господарювання елементи невизначеності, розширюючи в результаті спектр потенційно можливих ризикових ситуацій. Серед факторів, що спричиняють виникнення ризиків, насамперед можна виділити нестабільність економічного та політичного розвитку, неузгодженість між собою законодавчих та нормативних актів, які регулюють підприємницьку діяльність в Україні та ін.

Чільне місце в загальній сукупності ризиків, притаманних функціонуванню вітчизняних підприємств, займають економічні ризики.

Оцінюючи ситуацію у видавничо-поліграфічній галузі, слід відзначити, що вона залишається складною і в той же час неоднозначною та суперечливою. Як і у всьому вітчизняному підприємстві бракує обігових коштів, тиснуть високі податки, дається взнаки низька купівельна спроможність населення і юридичних осіб, у результаті чого падає попит на друковану продукцію і зростає дебіторська заборгованість. Крім того, у більшості випадків низькою є завантаженість виробничих потужностей поліграфічних підприємств, значна їх частина потребує оновлення. Складним також є фінансове становище підприємств галузі, що в свою чергу призводить до різних ризикових, а іноді і критичних ситуацій.

Аналіз останніх досліджень.

Різні аспекти ризиків висвітлювали у наукових працях вітчизняні та зарубіжні вчені: І.Т. Балабанов, О.І. Белей, І.А. Бланк, П.І. Верченко, В.В. Вітлінський, А.П. Гайдуцький, М.В. Гранатуров, В.І. Грушко, М.О. Кизим, Р.В. Пікус, М.Ю. Подольчак, О. Моргенштерн, Дж. Нейман, Д. Фрей, С.О. Філін, Л.Г. Шаршукова.

Аналіз робіт різних авторів дає підстави констатувати, що немає єдиного підходу до визначення суті підприємницьких ризиків, їх класифікації, особливостей прояву та управління ними. Враховуючи це, дана проблема потребує подальшого дослідження.

Метою дослідження є розгляд економічного ризику і його вплив на процес функціонування підприємства, а також аналізування, оцінювання ризику і управління ним.

Основні результати дослідження. У загальному розумінні ризик - це міра невизначеності, випадковості і конфліктності в людській діяльності, що характеризується можливою небезпекою, невдачею, відхиленням або збитком.

Наявність фактора ризику є необхідним атрибутом ринкової економіки, оскільки ринок передбачає економічну свободу суб'єктів господарювання, при якій вигода одних може стати втратами для інших. Неминучість виникнення ризику у процесах підприємницької діяльності зумовлена такими чинниками: свобода дій підприємців, орієнтація підприємницької діяльності на одержання високого прибутку, функціонування у конкурентному середовищі тощо.

Економічний ризик - це аспект діяльності суб'єктів підприємництва, пов'язаний з дисбалансом розвитку економічних систем у невизначеному середовищі функціонування з наявною можливістю оцінити ймовірність досягнення заданої мети у ситуації невідкладного вибору.

Для більш глибокого розуміння природи ризику подано характеристику ризику як економічної категорії (рис. 1).

Важливим у господарській діяльності підприємства є аналізування, оцінювання та управління ризиками. Основним завданням методології оцінювання ризиків є їх систематизація і розроблення комплексного підходу щодо визначення його рівня, що впливає на фінансово-господарську діяльність підприємства.

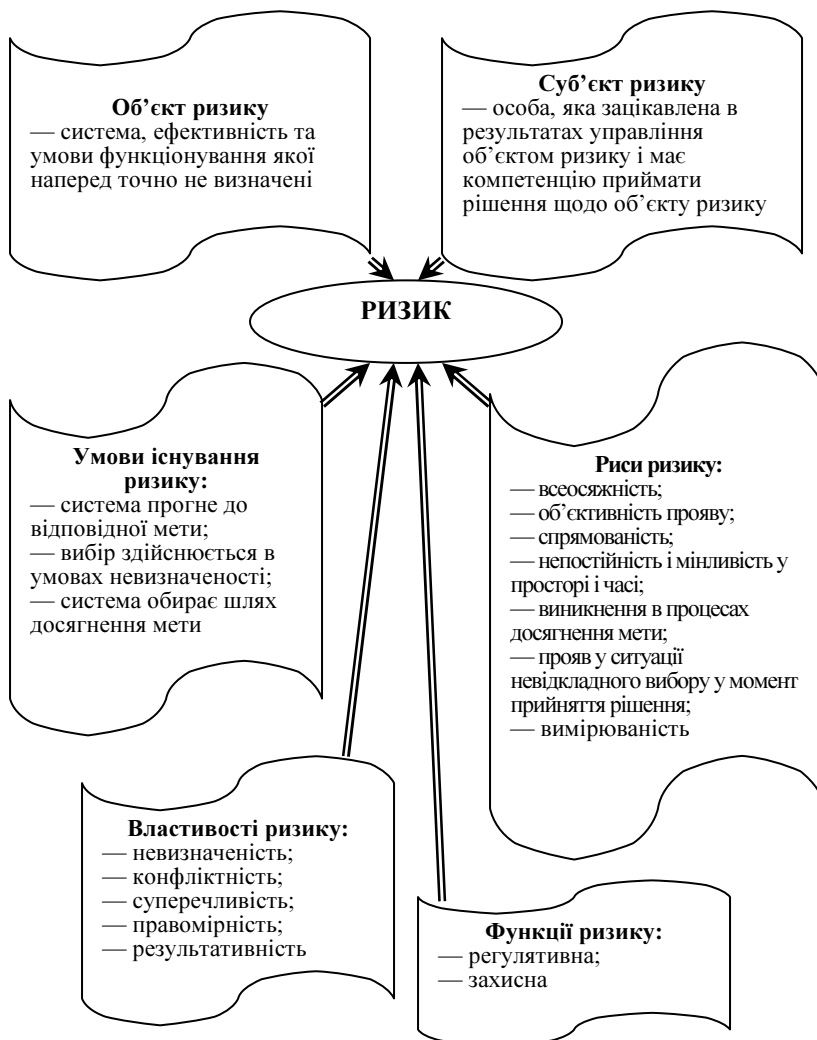

Рис. 1. Характеристика ризику як економічної категорії

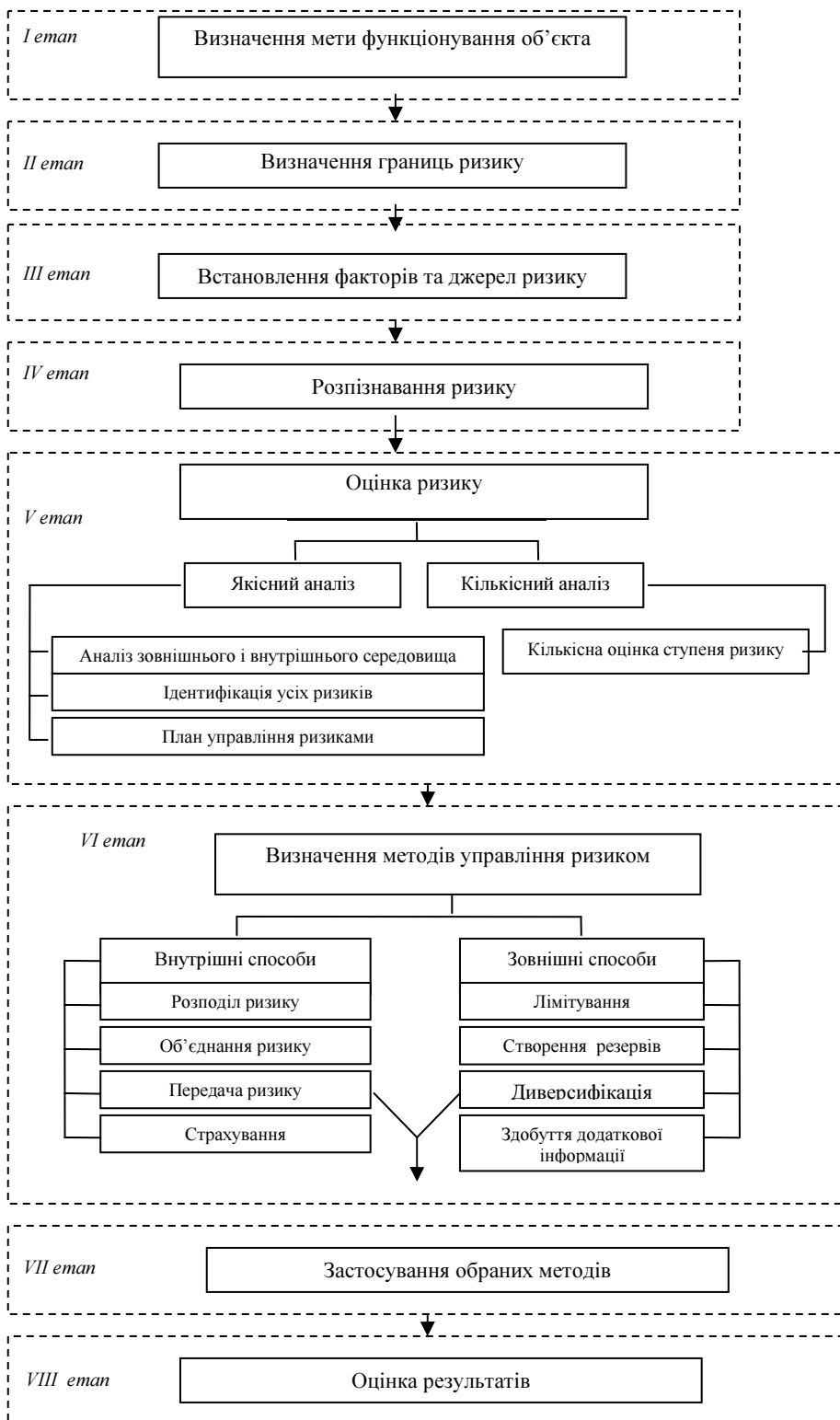

Рис. 2. Схема оцінювання ризиків

На основі наукових теоретичних досліджень запропоновано наступну схему щодо визначення, оцінювання та управління економічним ризиком, яка охоплює такі етапи (рис. 2):

I етап - визначення мети, відповідно до якої вибирається ступінь прийнятності ризику;

II етап - визначення границь ризику;

III етап - встановлення факторів та джерел ризику;

IV етап - розпізнавання ризику, яке полягає у виявленні конкретних факторів та джерел, що можуть спричинити появу ризикованих ситуацій;

V етап - оцінка ризику, яка полягає у кількісному та якісному аналізуванні;

VI етап - вибір методів управління ризиками;

VII етап - застосування обраних методів управління;

VIII етап - оцінка результатів процедури управління ризиком і контроль за змінами ризикованої ситуації.

Запропонована схема ґрунтується і враховує постійне використання суб'єктами господарювання в їх діяльності таких способів обмеження ризику, як забезпечення відповідної якості виготовленої продукції (робіт, послуг), перевірку партнерів по бізнесу, бізнес-планування, підбір персоналу, економічна безпека підприємства. Крім того, запропонований алгоритм дає змогу забезпечити оптимальне співвідношення між рівнем досягнутого зниження ризику і необхідними для цього додатковими витратами, так як на практиці такого результату можна досягти лише за умови комплексного використання різних методів зниження ризику.

Аналізований підхід також дасть можливість підприємствам дослідити та проаналізувати динаміку ризику та віддачі, оцінити результати.

Висновки.

Проблема суті економічного ризику і управління ним - одна з найактуальніших в сучасних умовах господарської діяльності. Детальне аналізування та об'єктивне оцінювання економічного ризику дадуть можливість ефективного управління ним і змогу підприємству організувати ціленаправлену роботу із його зниження, а також стабільно функціонувати навіть в умовах невизначеності.

1. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз моделювання та управління економічним ризиком: навч.-метод. посіб. / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко. – К.: КНЕУ, 2000. – 292 с.

2. Івченко І.Ю. Економічні ризики: навч. посіб. / І.Ю. Івченко. – К.: ЦНЛ, 2004. – 304 с.

3. Карпунцов М.В. Ризикостійкість підприємства / М.В. Карпунцов // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №3. – С. 71-75.